

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Hazırlayan: Ebu Muhammed Es-Selefi

www.muvahhid.info

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Müctehid İmam Ebu Amr Abdu'r-Rahman bin Amr el-Evzai'nin İ'tikadi Görüşleri

İmam el-Evzai (157H)

Ebu Amr Abdu'r-Rahman bin Amr bin Muhammed Ebu Amr el-Evzai, müctehid imamlardan, muhaddislerin ve fakihlerin büyüklerindendir. İbni Nasiri'd-Din'in dediğine göre 88H yılında dünyaya gelmiştir. (Şezeratu'z-Zeheb, 1/241-242) Evza mahallesinde yerleşmiştir. Bu mahalle, Babü'l-Feradis dışında Dimeşk (Şam) köylerinden biridir. İmam el-Evzai, Yahya bin Amr eş-Şeybani'nin amcası oğludur. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi) Zehebi'nin naklettiğine göre Baalbek şehrinde doğduğu söylenmiştir. Denildiğine göre İmam el-Evzai 86H yılında, Beyrut'ta doğmuştur. (İbnu'l-Cevzi, Sıfatu's-Safve)

İbni Kesir şöyle der: Hükümdarların, halifelerin, vezirlerin, tüccarların ve daha başkalarının oğulları arasında ondan daha akıllı kimse yoktu. Onun kadar takvalı, onun kadar bilgili, onun kadar fasih, onun kadar ağırbaşlı, onun kadar yumuşak huylu, onun kadar çok susan bir kimse yoktu. Bir kelime söyleyince, onu dinleyen kişi mutlaka -çok güzel bir kelime olduğundan ötürü- onu yazardı. Yazışmaları, mektuplaşmaları güzelce yapardı. Bir defasında, Yemame'ye giden bir heyetin yazıcısı olarak gitmişti. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

O zamanının önderi idi. Zorbaların tehdit ve cezasından çekinmeyerek hakkı söyleyen ve Allah yolunda hiç kimsenin kınamasına aldırmayan biriydi. (Ebu Nuaym el-İsfehani- Hilyetü'l-Evliya)

Yahya bin Ebi Kesir'in sohbetini dinlemiş ona gönül vermiş ve ilk şeyhi, Yahya bin Ebi Kesir olmuştur. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi) Tabiin'in alimlerinden hadis dinleyip nakletmiştir. Şeyhleri arasında; Ata, Ca'fer el-Bakır, Amr ibni Şu'ayb, Mekhul, Katade, Rebi ibni Yezid el-Kasr, Bilal ibni Sa'd, Zühri, Yahya ibni Ebi Kesir, Abdu'r-Rahman ibni el-Kasım, Ata el-Horasani, İkrime, Alkame, İbnu'l-Münkadir, Velid ibni Hişam, Muhammed ibni Şirin, İbni Ömer (radiyallahu anh)'ın azadlı kölesi Nafi bulunmaktadır.

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Zühri, Yahya ibni Kesir, Şu'be, Süfyan es-Sevri, İmam Malik, Sa'id ibni Abdu'l-Aziz, İsmail ibni Ayyaş, Bakıyye, Yahya el-Kattan'ın da bulunduğu kalabalık bir cemaat ondan hadis dinleyerek rivayet etmişlerdir.

Hikl bin Ziyad dedi ki: Evzai, 70.000 mesele hakkında, hadislerle dayanarak fetva verdi. Ebu Zür'a dedi ki: Evzai'den 60.000 mesele rivayet edildi. Başkaları dediler ki: Evzai, yirmibeş yaşında iken 113 mesele hakkında fetva vermişti. Sonra şuuru yerinde olarak vefat edinceye kadar fetva vermeye devam etti. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

İmam Evzai'nin görüş ve fetvalarını, İmam Şafii'nin el-Umm adlı eseri ile İbni Kudame'nin Muğni adlı eserinde bulmak mümkündür. İmam Evzai'nin es-Sunen fi'l-Fıkh ve el-Mesail fi'l-Fıkh diye iki eserinin bulunduğu nakledilir. Ayrıca İmam Şafii'nin el-Umm'unda adıyla nakledilir. Eserlerinden çok az kısmı günümüze kadar ulaşmıştır. Fıkıh usulü alanındaki menheci, Ebu Yusuf'un el-Red ala Siyer el-Evzai isimli eserinde korunmuştur.

İmam el-Evzai'nin Mezhebi önceleri çok yaygınken zamanla farklı sebeplerden dolayı tümüyle ortadan kalkmış ve yerini diğer mezhepler almıştır. Şam, Mağrip ve Endülüs Evzai'nin Mezhebi'nin yaygın olduğu beldelerdir. Emevi Halifesi el-Hakem ibni Hişam İbni Abdu'r-Rahman I, döneminde fetvalar Evzai Mezhebi yerine Maliki Mezhebi'ne göre verilmeye başlamış böylelikle Mağrip ve Endülüs'de Evzai Mezhebi yerini Maliki Mezhebi'ne bırakmıştır. Bunun gerekçesi olarak da farklı görüşler dile getirilmiştir. Endülüs'den hacca giden ve orada Medine Ekolü'nü dolayısıyla Maliki Mezhebi'nin usul ve ulemasının üstünlüklerine şahit olan Endülüs Ulema'sı, Evzai Mezhebi'ne, Maliki Mezhebi'ni tercih etmiş ve böylelikle bu beldelerde bahsettiğimiz dönüşüm gerçekleşmiştir. Bir diğer görüş ise; İmam Malik'in Endülüs'den gelen alimlerle sohbetlerinde Endülüs'deki Emevi Emirler'inin yönetim tarzını soruşturup sonrasında Abbasiler'in zulümlerine karşın Endülüs'deki Emeviler'in yönetim tarzını çok beğendiğini ifade ederek: Allah'dan Harem'e sizin yönetiminizle lütüfda bulunmasını dileriz! demesi Endülüs Yönetim'ine ulaşınca, İmam Malik'in üstün özelliklerini, takvasını ve ilminin genişliğini bilen Endülüs Yönetim'i böylelikle Maliki Mezhebi'ne geçiş yapılmasını sağlamıştır. Mağrip Kralları ve Endülüs Emirleri, İmam Malik'in talebelerinden olan İbnu'l-Kasım'ın mezhebi tercihlerine göre hüküm verilmesi ve amel edilmesi gerektiği hususunda icma etmişlerdir. (Ahmed el-Mukri el-Mağribi, Nefhu't-Tib min Ğasni'l-Endülüsi'r-Ratib, 3/158)

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Evzai Mezhebi'nin Şam'daki akibeti ise şöyle olmuştur: Şafiiler'den Ebu Zur'a Muhammed ibni Osman, Dimeşk'e kadı olarak atanınca; Şafii Mezhebi'nin en mühim kitaplarından biri olan Muhtasar el-Müzeni'yi ezberleyen talebelere 100 dinar ödül vermeye başlamış. Bunun neticesi olarak da, Miladi onuncu yüzyıla kadar Şam çevresinde hakim mezhep olan Evzai Mezhebi'nin yerini miladi onbirinci yüzyıldan itibaren Şafii Mezhebi almıştır. (el-Medhal, 205-266; el-Caburi, Fıkh el-İmam el-Evzai)

Krallara hakkı tavsiye etmek için korkusuzca yazdığı mektupları, samimi tavsiyeleri, bilgece söz ve hareketleri ve menkıbeleri kitaplarda nakledilmiştir. Biz bunlardan çok azına değinelim.

Bir defasında hacca gitti. Mekke'ye girerken, Süfyanı Sevri onun devesinin yularını tutmuştu. Malik bin Enes de devesini arkadan güdüyordu. Sevri: Şeyhe yol verin! diyordu. Nihayet Sevri ile Malik onu götürüp Ka'be'nin yanında oturttular. Kendileri de önünde diz çöküp oturarak ondan ilim ve nasihat aldılar. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Bir defasında İmam Malik ile İmam Evzai, öğle namazından sonra müzakereye başladılar. Müzakereleri devam etti. Nihayet ikindi namazını kıldılar. İkindiden sonra yine müzakereye başladılar. Nihayet akşam namazını kıldılar. Evzai, megazi hususunda onu alt ederken, Malik onu fıkıhta alt etti. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Muhammed bin Aclan dedi ki: Evzai kadar Müslümanlara çok nasihat veren başka birini görmedim. Başkası dedi ki: Evzai'nin kahrkaha ile güldüğü asla görülmemiştir. O, insanlara öğüt verir ve meclisinde bulunan herkes mutlaka hem gözü hem de kalbi ile ağıldı. Kendisinin meclisinde ağladığını asla görmedik, ama yalnız kalınca o kadar çok ağıldı ki, haline acınır di. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai, düzgün konuşurdu. Konuşmasında gramer hatası yapmazdı. Mektupları halife Mansur'a gelir, halife Mansur mektuba bakar, üzerinde düşünür ve onun fesahatına ve ifadelerinin tatlılığına hayran olurdu. Birgün halife Mansur, katiplerinin en bilgilisi olan Süleyman bin Mücalid'e dedi ki: Evzai'ye her zaman cevap yazmalıyız ki, o da bize mektup yazsın ve mektuplarında kullandığı ifadelerden istifade ederek yabancılara yazdığımız mektupları düzgün bir şekilde

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

yazabilelim. Onu ifadelerini tanımayanlara karşı fasih ifadeler kullanabilelim. Mansur'un bu teklifine Süleyman şu cevabı vermişti: Allah'a yemin ederim ki ey mü'minlerin emiri, yeryüzündeki insanlardan hiçbiri Evzai'nin ifadeleri gibi ifadeler kullanamaz. Hatta benzerini de kullanamaz. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Velid bin Müslim dedi ki: Evzai, sabah namazını kıldıktan sonra yüce Allah'ı zikretmek için oturur, zikre başlar ve bunu gün doğuşuna kadar devam ettirirdi. Bu adeti seleften almıştı. Çünkü selef alimleri de gün doğuşuna kadar zikir yaparlar, sonra kalkıp fıkıh ve hadis müzakeresi yaparlardı. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Abdü'l-Melik bin Muhammed anlatıyor: Evzai, sabah namazından sonra Allah'ı zikretmeden kimseyle konuşmazdı. Ancak bundan sonra, biri onunla konuşursa cevap verirdi. (Sıfatu's-Safve)

Evzai, çok ibadet eder, güzel namaz kılardı. Takvalı bir kimse olup uzun süre susar ve şöyle derdi: Gece namazında ayakta durmayı çok uzatan kimse için Cenab-ı Allah, Kıyamet Günü'ndeki o uzun bekleyişi kolaylaştırır. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai hacca gitti. Binek üzerinde asla uyumadı, o hep namazda oldu. Uykulayacağı zaman başını semere dayadı, şiddetli bir huşusu olduğundan ötürü a'ma gibi idi. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi; İbnu'l-Cevzi, Sıfatu's-Safve)

Bir gün kadının biri onun zevcesinin yanına gitti. Evzai'nin üzerinde namaz kıldığı hasırın ıslak olduğu görünce: Çocuk buraya işemiş olmalı! dedi. Karısı şu cevabı verdi: Bu ıslaklık bizim ihtiyarın secde halindeki ağlayışından mütevellit bir ıslaklıktır, onun gözyaşlarıdır. Evzai, işte her gün böyle sabahlardı. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai, insanların en cömerdi idi. Beytü'l-Mal'da halifelerin ona ayırdığı bir miktar para vardı. Bu, Emevilerden beri devam ederdi. Emevi Halifeler'inden ve yakınlarından ayrıca Abbasiler'den ona 70.000 dinar kadar para ulaşmıştı. Ancak o bu parayı almamıştı. Herhangi bir mal ve akar edinmemişti. Vefat ettiği gün de sadece yedi dinar bıraktı ki, bu da onun cenazesinin teçhizine sarfedildi. O, bütün

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

mallarını Allah yolunda fakirlere ve düşkünlere sarfederdi.

Ebu Mesher'in ifadesine göre, Evzai, vefat ettiğinde geride altın, gümüş, akar ve eşya bırakmamıştı. Sadece maaşından artan seksenaltı dirhem bırakmıştı. O, sahil divanında yazılı idi. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Ümeyye oğullarını Şam'dan uzaklaştıran Seffah'ın amcası Abdullah bin Ali -ki Cenab-ı Allah onun vasıtasıyla Emevi hakimiyetini ortadan kaldırmıştı- Şam'a girdiğinde Evzai'yi çağırttı. Evzai üç gün müddetle ondan gizlendi. Sonra huzura vardı. Evzai, bundan sonrasını kendi ağzıyla şöyle anlatıyor:

Huzuruna girdiğimde o tahtında oturmaktaydı. Elinde asası vardı. Sağında solunda yastıklar vardı, muhafızların ellerinde yalın kılıçlar, demir çubukları vardı. Ona selam verdim, selamımı almadı. Elindeki asasıyla yere vurup şöyle dedi: Ey Evzai! Şu Emevi zalimlerini ülkeden sürüp kulların başından uzaklaştırmamıza ne dersin? Bu cihad sayılır mı?

Dedim ki: Ey emir, ben Yahya bin Said el-Ensari'den duydum ki, Ömer bin Hattab (radiyallahu anh) Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Ameller ancak niyetlere göredir. Her kişi için ancak niyet ettiği şey vardır. Bir kimsenin hicreti Allah ve Rasulüne ise, onun hicreti Allah ve Rasulünedir. Bir kimsenin hicreti, elde etmek istediği bir dünyalığa veya evlenmek istediği bir kadına ise, onun hicreti, hicret ettiği o şeyedir." (Buhari; Müslim)

Bu defa asasını öncekine nisbette daha şiddetli bir şekilde yere vurdu. Çevresindeki muhafızlar da ellerini kılıçlarının kabzaları üzerinde tuttular. Hazır vaziyete geldiler. Sonra bana şöyle dedi: Ey Evzai! Akıttığımız Emevi kanı hakkında ne dersin?

Dedim ki: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Bir Müslümanın kanı ancak şu üç şeyden biri nedeniyle helal olur: Bir kişi başka birini öldürmüştü; dul biri zina yapmışsa; bir adam dinini bırakıp cemaattan ayrılmış ise, (işte bu kimselerin kanları helal olur)." (Buhari; Müslim; Tirmizi; Nesai; İbni Mace; Ahmed, Müsned; Hakim; Şafii, Müsned; Bezzar, Müsned; Ebu Davud; Beyhaki, Kitab el-Mürteddin Marife es-Sünen)

Bu defa öncekine nisbetle daha şiddetli bir şekilde asasını yere vurdu, sonra da

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

şöyle dedi: Ya Emevilerin malları hakkında ne dersin?

Dedim ki: Eğer o mallar onların ellerinde haram idiyse, senin için de haramdır. Eğer ellerindeki mallar onlar için helal idiyse sana ancak şer'i bir yolla helal olabilir.

Bu defa öncekine nisbetle daha şiddetli bir şekilde esasını yere vurdu ve sonra da şöyle dedi: Seni kadılığa tayin edelim mi? Senin seleflerin bu hususta beni zorlamadılar. Onların bana anlattıkları iyilik ve ihsanın tamamlanmasını istiyorum öyle sanıyorum ki buradan çıkıp gitmek istiyorsun, öyle değil mi?

Arkada ailem vardır. Başlarında bulunmama, açıklarını örtmeme ihtiyaçları vardır. Benim burada bulunmam nedeniyle kalpleri meşguldür. Hep beni düşünüyorlar. Bir süre, boynumu vuracaklar ve başım önüme düşecek diye bekledim. Ama o, huzurdan çıkıp gidebileceğimi söyledi. Çıktığımda arkadan bana gönderdiği elçisinin elinde 200 dinar vardı. Bana: Emir bu paraları harcamanı söylüyor! dedi. Ben de o paraları, -kendilerinden korktuğum için- aldım, ama sadaka olarak dağıttım.

Abdullah bin Ali'nin kendisini arattırdığı bu üç gün zarfında Evzai hep oruçluydu. Huzura vardığında emir kendisine orucunu bozmasını teklif etmiş ama o, orucunu bozmayı kabul etmemişti.

Dediler ki: Bundan sonra Evzai, Şam'dan göçtü, çoluk çocuğuyla birlikte Beyrut'a gidip yerleşti.

Evzai dedi ki: Beyrut'ta şöyle bir tuhaf olayla karşılaştım: Beyrut Mezarlığı'na uğradığımda siyahi bir kadını orada gördüm. Kendisine şehrin hangi tarafta olduğunu sorup: Ey kadın, evler hangi tarafta? dedim, o bana şu cevabı verdi: Eğer şenlikli, mamure yeri soruyorsan işte burasıdır (böyle derken mezarlığı gösterdi)! Ama harabeleri soruyorsan ileridedir (böyle derken de şehri gösterdi.)! Ben de Beyrut'ta ikamete niyet ettim. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai şöyle demiştir: Bugünden önce biz güler ve oynardık. Ama kendisine uyulan imam olduktan sonra gülüp oynamaya hakkımız olmadığını, kendimizi muhafaza etmemiz gerektiğini anladım. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi; İbnu'l-Cevzi, Sıfatu's-Safve)

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

İbn Ebi'd-Dünya, Evzai'nin bir vaazında şöyle dediğini nakletmiştir:

Ey insanlar! İçinde bulunduğunuz bu nimetleri kullanarak Allah'ın tutuşan ateşinden kaçmak için kendinizi güçlendirin. O öyle bir ateştir ki, yüreklere çöker. Sizler yakın bir zamanda ahiret yurduna gideceksiniz. Kısa bir zaman sonra buradan göçeceksiniz. Dünyanın güzelliklerini ve hoşluklarını elde etmiş geçen nesillerden sonra siz bu dünyaya geldiniz. Onlar sizden daha akıllı idiler. Malları ve çocukları sizinkinden daha fazlaydı. Dağları yarıdılar, hendekler açtılar, kayalardan oyuklar meydana getirip vadiler yaptılar. Şehirden şehire göçtüler. Güç ve kuvvete sahip oldular. Sütunlar gibi bedenleri vardı. Fakat çok geçmeden günler ve geceler onların izlerini yok etti. Evlerini ve yurtlarını harabeye döndürdü. Anılarını unutturdu. Şimdi onlardan bir ses veya hareket duyabiliyor musun?

Onlar, uzun emellere sahip olup kendilerini güvende sanıyorlardı. Ölüm gününden habersizdiler. Ama sonra pişman olmuş bir kavim haline geldiler. Daha sonra sizler, bir gece vakti ansızın onların üzerine inen Allah'ın azabından haberdar oldunuz. Onların çoğu kendi diyarlarında diz üstü çökmüş halde helak oldular.

Geride kalanları, Allah'ın nimetlerine ve azabının eserlerine bakıyorlar. Kendilerinden önceki ümmetlerin sahip oldukları nimetlerin yok oluşuna, onların helakına bakıp ibret alıyorlar. Onların boş ve ıssız evlerini seyrediyorlar. Daha önce o evler, şan ve şerefle sarılmış, nimetlerle tanınmıştı. Kalpler oraya yönelmişti, gözler hep oraya bakardı. Ama şimdi o evler, elem verici azaptan korkan ve Allah'a karşı haşyet içinde bulunan kimseler için bir ibret numunesi haline geldi.

Onlardan sonra sizler eksik bir ecele, eksik bir dünyaya sahip oldunuz. Öyle bir zamandasınız ki; afiyet gitmiş, bolluk yok olmuş, hayırlı şeyler ve saflık kaybolmuştur. Geride sadece şer toprağı, keder yumağı, ibret korkuları ve insanın kalbini değiştiren azaplarla fitneler kalmıştır. Peşpeşe zelzeleler geliyor, rezaletler ortaya çıkıyor. Karada ve denizde fesat zuhur etmiştir. İşte bu şeyler, diyarları sıkıntılı hale getiriyor, fiyatları yükseliyor. Bu da insanların irtikab ettikleri ayıp ve çirkinliklerden ötürüdür.

Sizler, emellerine aldanan kimselere benzemeyin, uzun ecele ümitlenenlerin benzerleri olmayın. Onları, kuruntuları oyuncak haline getirmişti. Yüce Allah'tan, bizi ve sizi; çağırıldığı zaman hemen koşan, yasaklandığında da geri duran, akibetini düşünen ve kendisi için ahiret hazırlığı yapan kimselerden kılmasını diliyoruz. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai, Şam'da hürmete layık bir şekilde yaşayıp saygı görüyordu. Onun verdiği emirler,

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Şamlılar'a göre Sultan'ın emrinden daha üstündü. Valiler'den biri ona kötülük yapmak istemişti. Adamları kendisine dediler ki: Şu adama sakın ilişme. Allah'a yemin ederiz ki, eğer bu kişi, Şamlılar'a seni öldürmelerini emredecek olursa seni mutlaka öldürürler! (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai vefat ettiğinde valilerden biri mezarının başında oturup şöyle dedi: Allah sana rahmet etsin! Allah'a yemin ederim ki, beni bu göreve atayan Mansur'dan çok senden korkuyordum! (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai dedi ki: Biz hadis işitiyor, dirhemi sarrafa arz ettiğimiz gibi, ashabımıza arz ediyorduk, onların bildiklerini alıyor, itiraz ettiklerini terk ediyorduk. (Cami el-Ulum ve'l-Hikem; Ebu Zür'a, Tarih, 1/265; Camiu Beyani'l-İlmi ve Fadlihi, 2/219)

Evzai'nin şöyle dediği zikredilir: Üç zümrenin yediklerine hesap yoktur. Sahur yapan, iftar ederken oruçlu ve misafirin yemeğidir. (İbni Receb, Cami el-Ulum ve'l-Hikem)

İmam el-Evzai'nin bir mektubunda şu ifadeler yer almaktadır:

Ey Müslümanlar! Allah'dan korkun ve O'na itaat edin! Samimi nasihatcilerin ve tembihcilerin nasihat ve tembihlerini kabul edin! Bilin ki; bu (hadis) ilim(i) dindir bundan dolayı ne yaptığınıza, kimden aldığınıza, kime uyduğunuza ve dininiz hususunda kime güvendiğinize çok dikkat edin! Muhakkak ki, Bid'atçılar düzenbaz ve yalancıdır. Ne dikkat ederler ne (hataya düşmekten) korkup sakınırlar ne de onlar sizin onlardan işittikleriniz konusunda tahrife başvurmamış olabilecekleri hususunda güvenilirlerdir. Onlar eleştirildiklerinde ve rezil edildiklerinde veya yalanları ispatlandığında (din hususunda ilmine sahip olmadıkları şeyleri) bilmediklerini söylerler lakin Allah (subhanahu ve teala) onların ne yapmakta olduklarını herşeyiyle kuşatandır. Onlara karşı kendinizi koruyun, onlara karşı şüpheli davranın, onları reddedin ve kendinizi onlardan beri kılın! Zira bu, selefinizin ve sonrakilerden salih olanlarınızın başkalarına yapmalarını öğütlediğidir. Allah'a karşı çıkmaktan ve Allah'ın Dini'ni yok eden araçlar olmaktan ve bi'datçılara saygı duyarak (dinin) ilmiklerini sökmekten sakının! Kaldı ki sizler, onlara karşı saygı duyulmasıyla alakalı olarak bizlere ne indirildiğini bilmektesiniz! Dininizi onlardan almaktan, onlara inanmaktan, onlara dostluk gösterip akıllarını başlarından aldıklarının akıllarını başlarından alma hususunda, zayıf müslümanlardan etki altına aldıklarını fikirleri ve yaşadıkları dine karşı etkileme noktasında yardım etmekten daha büyük saygı ve daha büyük hürmet var mıdır? Bu kadarı, onların yapmakta oldukları şeyde ortaklık ve iştirak için kafidir!

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

(İbni Asakir, Tarih ed-Dımeşk, 6/361-362)

İmam el-Evzai'nin bilgece sözlerinden biri de şu sözüdür: "Kitab, (anlaşılmaq için) Sünnet'e, Sünnet'in (anlaşılmaq için) Kitab'a olan ihtiyacından daha fazla muhtaçdır! (Sünenü'l-Evzai, 56, hn. 128; el-Bağdadi, Kifaye, 14; İbnu Abdi'l-Berr, Camiu'l Beyani'l-İlm ve Fadlihi ve ma Yenbağı fi Rivayetihi ve Hamlihi, 2/191) İbnu Abdi'l-Berr şöyle der: Evzai, şunu anlatmak istiyor: Sünnet, Kur'an üzerinde hüküm koyar ve onun muradını açıklar. Bu böyledir zira, Sünnet Kitab'ın manasını açıklar (ama Kitab, Sünnet'in manasını açıklamaz)! (İbni Abdu'l-Ber, Cami Beyan el-İlm, 2/1193-1194, #2351; Şatibi, el-Muvafakat, 4/10) Beyhaki de, bu sözden muradın, sünnetin Kur'an'ı şerh edip tafsil etme makamına konulmuş olduğunu, yoksa Sünnette Kur'an'a muhalif bir şey vardır manasında olmadığını belirtir. (Suyuti, Sünnetin İslam'daki Yeri, 67)

Evzai kardeşine yazdı ki: "Sen her yönden kuşatılmışsın, bil ki seninle her gece ve gündüz yolculuk ediliyor, Allah'tan ve onu huzurunda duruştan sakın!" (İbni Receb, Cami el-Ulum ve'l-Hikem; Ebu Nu'aym Hilyetu'l-Evliya, 6/140; İbnu'l-Cevzi, Sıfatu's-Safve)

Şöyle de demiştir: Bir zaman gelecek ki en az bulunan şey hakiki kardeş yahut helal para veyahut da sünnet üzere amel etmek olacaktır. (Sıfatu's-Safve)

İmam Malik onun hakkında şöyle der: Evzai, kendisine uyulacak bir imamdı! (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Yahya el-Kattan, İmam Malik'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Evzai, Sevri ve Ebu Hanife benim yanımda bir araya geldiler. Hangisinin ilmi ve akli daha yüksekti? Evzai'ninki daha yüksekti. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Velid bin Müslim dedi ki: İbadet hususunda Evzai'den daha çok yorulan birini görmedim. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi; Şezeratu'z-Zeheb, 1/241-242)

Süfyan bin Uyeyne ve diğerleri şöyle demiştir: Evzai, kendi zamanındaki insanların imamı idi! (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Yahya bin Main dedi ki: Alimler şu dört kişidir: Sevri, Ebu Hanife, Malik ve Evzai. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Biyografisi)

Ebu Hatim'in ifadesine göre Evzai, sika bir ravi olup dinlediği nasihatlarla uyan bir kimse idi. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

İmam Nevevi, Tehzib'de Abdu'r-Rahman bin Mehdi'den şöyle dediğini nakletmektedir: Hadiste imam kişiler dört tanedir: Evzai, Malik, Süfyan es-Sevri ve Hammad bin Zeyd. (Şezeratu'z-Zeheb, 1/241-242)

İsmail bin Abbas dedi ki: 140 senesinde insanların şöyle dediklerini dinledim: Bugün Evzai ümmetin en alimidir. (Şezeratu'z-Zeheb, 1/241-242)

Abdullah el-Huraybi onun hakkında şöyle demiştir: Zamanının en faziletlisidir. (Şezeratu'z-Zeheb, 1/241-242)

Şeyhu'l-İslam İbni Teymiyye, İbni Kudame el-Makdisi'yi övmek amacıyla dile getirdiği: Şam'a Evzai'den sonra Makdisi'den daha fakih birisi gelmedi sözüyle (İbni Receb, Kitabu'z-Zeyl ala Tabakati'l-Hanabile, 2/136) Evzai'nin ne kadar büyük bir alim olduğunu da dile getirmiştir. Hakeza; Şeyhu'l-İslam, Rafıziler'in Ehli Sünnet'in seçkin imamlarını tekfir ettiğini söyledikten sonra isimlerini sıraladığı Ehli Sünnet'in seçkin imamları arasında İmam el-Evzai'nin de ismine yer vermiştir: Rafıziler, Ebu Bekir (radiyallahu anh), Ömer (radiyallahu anh) ve Osman (radiyallahu anh), Muhacir ve Ensar'ın çoğunluğu ile -Allah'ın kendilerinden razı olduğu ve onların da Allah'dan razı olduğu- onları hayırda takip edenleri tekfir ederler. Rafıziler Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ümmetinin selefinden ve halefinden çoğunluğunu tekfir ederler. Ebu Bekir (radiyallahu anh), Ömer (radiyallahu anh), Muhacir ve Ensar'ın salih olduklarına ve onlardan -tıpkı Allah'ın razı olduğu gibi- razı olan yahut -tıpkı Allah'ın onlar için bağışlanma dilemeyi emrettiği gibi- bağışlanma dileyenleri tekfir ederler. Yani onlar, Sa'id ibni Müseyyeb, Ebu Müslim el-Havlani, Uveys el-Karni, Ata bin Rabah, İbrahim en-Nehai ve Malik, el-Evzai, Ebu Hanife, Hammad bin Zeyd, Hammad bin Seleme, es-Sevri, Şafii, Ahmed bin Hanbel, Fudeyl bin İyad, Süleyman ed-Darani, Maruf el-Karhi, Cüneyd bin Muhammed, Sehl bin Abdullah et-Tusteri gibilerini ve bunlar gibi olan başkalarını (yani) bu ümmetin seçkinlerini tekfir ederler. (Mecmu el-Feteva, 28/477-478)

İmam Evzai'nin Hadis ve Sünnet Anlayışı isimli çalışmada şu tespitlere yer verilir:

Döneminde selef itikadının temsilcisi olan İmam Evzai düşünce yapısıyla Ehl-i Hadis'in

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

oluşum sürecinde etkin rol oynamıştır.

Evzai dedi ki: “Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), sünnetine uyulmaya en layık olan kişidir!.. “Kendisine uyulmaya ve sünnetine sarılmaya en layık olan kimse Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’dir!..” (Ebu Yusuf, er-Redd, 131)

Evzai: “Cebrail tıpkı Kur’an’ı Allah’tan getirdiği gibi, Sünneti de getirmiş, Kur’an’ı Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’e öğrettiği gibi, Sünneti de öğretmiştir.” (Sünenü'l-Evzai, 56, hn.127; Hatib el-Bağdadi, el-Kifaye fi İlmi'r-Rivaye, 15; el-Bağdadi, el-Fakih ve'l-Mutefakkıh, 1/91)

İmam Evzai, ilmin, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den ve sahabeden nakledilenler olduğunu belirterek bilgi kaynağı olarak Hadis ve Asara önem vermiştir. (Zehebi, Siyer, 7/120; İbni Asakir, 23/201; İbni Manzur, Tarih, 14/328; İbni Zeyd el-Hanbeli, Mehasinu'l-Mesai fi Menakıbi'l-İmam Ebi Amr el-Evzai, 28)

İmam Evzai, dinin zayıflamasının sünnetin terkine, sünnetin yok olmasının da ilmin kaybolmasına bağlı olduğunu belirterek (Şear, Sünenü'l-Evzai, 57, hn.130, 131, 132; Ebu Nu'aym el-İsfahani, Hilyetu'l-Evliya ve Tabakatu'l-Asfiya, 3/369) sünneti ilmin garantisi olarak görmüştür.

İmam Evzai defeatla: “Sünnet neredeyse sende orada ol!..” (İbni Asakir, Tarihu Dimeşk, 23/200); “Sana Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den bir hadis geldiğinde sakın ola onun aksine bir şey söyleme! Çünkü Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah Teala'dan (alıp) tebliğ ediyordu.” (el-Bağdadi, el-Fakih, 1/149; Zehebî, Tezkiretü'l-Huffaaz, 1, 180); “Selefin asarına sarılman gerekir!..” (Zehebi, Tezkire, 1/180); “İnsanlar seni terk etse bile sen, seletin hal ve haberlerine sarıl. Sana karşı yaldızlı sözlerle konuşsalar da kendi görüşüne göre ahkam kesenlerden sakın!..” (İbni Kayyım el-Cevziyye, İlamu'l-Muvakkiin an Rabbi'l-Alemin, 1/75) demektedir.

Eyyüb es-Sahtiyani'den nakledildiğine göre Evzai şöyle demiştir: “Bir kimseye hadis rivayet ettiğinde, hadisi bırak, bize Kur'an'dan cevap ver, derse o kişi sapıtmıştır.” (el-Bağdadî, Kifaye, 65)

İshak bin Rahuye şöyle demiştir: “Sevri, Evzai ve Malik bir konuda ittifak ettikleri zaman o, sünnettir.” (Zehebi, Siyer-u A'lami'n-Nubela, 7/116; Ebu Yusuf, er-Redd ala Siyeri'l-Evzai, 1)

İmam Evzai'nin Hadis ve Sünnet Anlayışı isimli çalışmadan yaptığımız nakiller burada

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

sona erdi.

İbni Ebi'l-İşrin dedi ki: Evzai, yalnız kalıp tek başına meclisinde oturduğunda ve kendisine yapılan sövgüleri kendi kulağıyla işittiğinde vefat etti. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Ebu Bekir bin Ebi Hayseme, Muhammed bin Ubeyd et-Tenafüsi'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ben Sevri'nin yanında oturmakta iken adamın biri ona gelip şöyle dedi: Rüyamda, Mağrib taraflarında bir fesleğenin kökünden söküldüğünü gördüm. Sevri ona şu cevabı verdi: Eğer rüyan gerçek ise Evzai ölmüş demektir." Bu rüyanın anlatıldığı günü bir tarafa yazdılar. Bilahare gelen haberlerden anlaşıldı ki; Evzai aynı günde vefat etmiştir. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai'nin, Beyrut'ta, dünyadan el etek çekmiş ve murabıt yani sınırda Müslümanların savunmasını üstlenmiş olarak vefat ettiği hususunda ihtilaf yoktur. Ancak onun hangi senede ve kaç yaşında vefat ettiği hususunda ihtilaf edilmiştir. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Yakub bin Süfyan, İmam Ahmed bin Hanbel'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ben Evzai'yi gördüm o, hicretin 150. senesinde vefat etti. Beyrutlu Abbas bin Velid dedi ki: Evzai, hicri 157. senenin Safer Ayı'nın bitimine iki gece kala Pazar sabahı vefat etti. Cumhuru ulema bu görüştedirler, sahih olan kavil de budur. Ebu Meşher, Hişam bin Ammar, sağlam rivayetlerine göre Velid bin Müslim, Yahya bin Main, Duhaym, Halife bin Hayyat, Ebu Ubeyd, Sa'id bin Abdu'l-Aziz ve birçokları bu kavli benimsemişlerdir. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Abbas bin Velid'in ifadesine göre Evzai, yetmiş yaşına varmadan vefat etmiştir. Ama başkalarının ifadelerine göre vefatı esnasında yetmiş yaşını geride bırakmıştı. Sahih kavle göre ise altmışyedi yaşında iken vefat etmiştir. Çünkü o, hicretin seksensekizinci senesinde doğmuştu. Hicretin yetmişüçüncü senesinde doğduğuna dair zayıf bir rivayet de vardır. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Vefatından sonra adamın birisi Evzai'yi rüyasında görmüş ve ona: Beni Allah'a yaklaştıracak bir ameli bana göster! demiş, Evzai de ona şu cevabı vermiş: Cennet'te, ilmiyle amel eden alimlerin derecesinden daha yüksek bir derece görmedim. Bunlardan sonra da hüznü ve kederli kimselerin dereceleri gelmektedir! (İbni Kesir, el-Bidaye

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

İbni Nasiri'd-Din'in dediğine göre 157H yılında vefat etmiştir. (Şezeratu'z-Zeheb, 1/241-242) Beyrut'da vefat etmiş ve orada gömülmüştür.

Müctehid İmam Ebu Amr Abdu'r-Rahman bin Amr el-Evzai'nin İ'tikadi Görüşleri

اِعْتَقَادُ أَبِي عَمْرٍو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرٍو الْأَوْزَاعِيِّ

315 - أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُثْمَانَ , قَالَ: أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدَانَ , قَالَ: حَدَّثَنَا

بِشْرِ بْنُ مُوسَى , قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو , قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ , قَالَ:

سَأَلْتُ الْأَوْزَاعِيَّ فَقَالَ: " اصْبِرْ نَفْسَكَ عَلَى السُّنَّةِ , وَقِفْ حَيْثُ وَقَفَ الْقَوْمُ , وَقُلْ

بِمَا قَالُوا , وَكُفَّ عَمَّا كَفُّوا عَنْهُ , وَاسْلُكْ سَبِيلَ سَلَفِكَ الصَّالِحِ , فَإِنَّهُ يَسْعُكَ مَا

وَسِعَهُمْ , وَقَدْ كَانَ أَهْلُ الشَّامِ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذِهِ الْبِدْعَةِ حَتَّى قَذَفَهَا إِلَيْهِمْ بَعْضُ

أَهْلِ الْعِرَاقِ مِمَّنْ دَخَلَ فِي تِلْكَ الْبِدْعَةِ بَعْدَمَا رَدَّهَا عَلَيْهِمْ فَقَهَاؤُهُمْ وَعُلَمَاؤُهُمْ

فُلْشَرِبَهَا قُلُوبُ طَوَائِفَ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ وَاسْتَحَلَّتْهَا أَلْسِنَتُهُمْ , وَأَصَابَهُمْ مَا أَصَابَ

غَيْرَهُمْ مِنَ الْاِخْتِلَافِ فِيهِ , وَلَسْتُ بِأَيْسَ أَنْ يَرْفَعَ اللَّهُ شَرَّ هَذِهِ الْبِدْعَةِ إِلَى أَنْ

يَصِيرُوا إِخْوَانًا إِلَى تَوَادٍّ بَعْدَ تَفَرُّقٍ فِي دِينِهِمْ وَتَبَاغُضٍ , وَلَوْ كَانَ هَذَا خَيْرًا مَا

خُصِّصْتُمْ بِهِ دُونَ أَسْلَافِكُمْ , فَإِنَّهُ لَمْ يُدْخَرْ عَنْهُمْ خَيْرٌ خَبِيٍّ لَكُمْ دُونَهُمْ لِفَضْلِ

عِنْدَكُمْ , وَهُمْ أَصْحَابُ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِينَ اخْتَارَهُمْ وَبَعَثَهُ فِيهِمْ ,

وَوَصَفَهُمْ بِمَا وَصَفَهُمْ بِهِ , فَقَالَ: {مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى

الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا} [الفتح:

" [29

Lalekâi dedi ki: Bize el-Hasen b. Osman haber verdi dedi ki: Bize Ahmed b. Hamdan haber verdi dedi ki: Bize Bişr b. Mûsâ anlattı dedi ki: Bize Muaviye b. Amr anlattı dedi ki: Bize Ebu İshak anlattı dedi ki: el-Evzaî'ye sordum. Bana şöyle dedi:

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

"Sen sünnet üzere sebat göster. Sünnet sahiplerinin durduğu yerlerde sen de dur. Onların dediklerini söyle. Onların hakkında konuşmadıkları konularda sen de konuşma. Senden önceki salih selefin yolunu izle. Çünkü onlara yeten sana da yeter.

Şam (Suriye) ahalisi bu bid'atten habersiz idiler. Nihayet bu bid'ati buraya getiren Iraklılardan bir kimse gelip bu bid'ati -Kur'ân'ın mahluk olduğu görüşünü- aralarına soktu. Halbuki Şam'ın fukahası ve alimleri bu görüşlerini reddedip çürütmüştü. Bununla birlikte Şam ahalisinden birtakım kimselerin kalblerinde bu bid'at yer etti. Bu bid'ati dillerine dolamak onlara tatlı geldi ve nihayet bu hususta başkaları ihtilafa düştüğü gibi onlar da bu ihtilafa düştüler.

Eğer bu bir hayır olsaydı sizin selefleriniz dururken bu özel olarak size tahsis edilmezdi. Çünkü sahip olduğunuz bir üstünlük dolayısıyla onlar dışarıda tutularak özellikle size herhangi bir hayır verilmedi. Çünkü onlar Yüce Allah'ın kendilerini seçtiği peygamberinin ashabıdır. Peygamberini onların arasından seçip gönderdi ve onları belli niteliklerle nitelendirerek şöyle buyurdu:

"Muhammed Allah'ın Rasûlüdür. Onunla birlikte olanlar kâfirlere karşı sert ve katı, kendi aralarında merhametlidirler. Sen onları rükû' ediciler ve secde ediciler, Allah'tan bir lütuf ve rıza isteyenler olarak görürsün." (Feth, 48/29)

(İmam el-Lalaka'i, Şerhu Usuli el-İ'tikad Ehli's-Sünnet ve'l-Cemaat, 1/175 no: 315)

Ebu İshak el-Fezari anlatıyor: Evzai dedi ki: "Sünneti kendine daima yol edin. Cemaatın durduğu yerde dur. Onların söylediğini söyle, onların elini çektiği şeyden sen de uzak dur. Senden önceki iyi adamların yolunda yürü. Onlara yeten sana da yeter! İman ancak söz ile beraber dosdoğru olur. Söz ise amel ile doğruluk kazanır. Ne iman, ne söz, ne de amel; sünnete uyulmadan doğru olmaz. Bizim selefimiz imanı amelden, ameli de imandan ayrı tutmazlardı. İman; hepsini toplayan bir isimdir. Kim diliyle tasdik eder, kalbiyle inanır ve ameliyle inancını kanıtlarsa, kopması imkansız olan sağlam bir kulpa sarılmıştır. Her kim de diliyle söyler ama kalbiyle tasdik etmez ve ameliyle kanıtlamazsa onun imanı geçerli (makbul) değildir. O ahirette kaybedenlerdendir." (Ebu Nu'aym, Hilyetu'l-Evliya)

Ebu İshak el-Fezari, Evzai'den naklediyor: "Beş nitelik vardır ki, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ashabı ve onları takip edenler (tabiin) devamlı bu nitelikleri taşımışlardır: Cemaata sarılmak, sünnete uymak, mescidleri imar etmek, Kur'an okumak, Allah yolunda savaşmak." (Ebu Nu'aym, Hilyetu'l-Evliya)

İmam el-Evzai derki: Her kim Ebu Bekir (radiyallahu anh)'a söverse; dinden irtidad etmiştir ve kanı(nı dökmek) helaldir. (İbni Batta, Şerhu'l-İbanatu's-Suğra)

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Evzai şöyle demiştir: Selefin eserlerine sarıl, insanlar seni yadırgasalar da böyle yap. Süslü püslü de olsa başkalarının sözünden uzak dur. Çünkü iş açığa çıktığında sen doğru yolda kalmış olursun. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi) Yine şöyle demiştir: “İnsanlar seni terk ederse de sen, selefin hal ve haberlerine sarıl. Sana karşı yaldızlı sözlerle konuşsalar da kendi görüşüne göre ahkam kesenlerden sakın!..” (İbni Kayyım el-Cevziyye, İ'lamu'l-Muvakkiin an Rabbi'l-Alemin, 1/75) demektedir. Zehebi, der ki: Bu imamın sözleri arasında şu da vardır: İnsanlar seni reddedecek dahi olsa geçmiş olanların rivayetlerine sarılmaya bak. Diğer adamların görüşlerinden –onları sözleriyle yaldızlasalar dahi- uzak kal! (Zehebi, el-Uluv li'l-Aliyyi'l-Azim; el-Acurri, eş-Şeri'a, 102)

Yine şöyle demiştir: Sünnet üzere olmaya sabret, alimin durduğu yerde sen de dur, onların dediklerini sen de söyle, onların uzak durduğu şeyden sen de uzak dur, onların yetindikleri şeyle sen de yetin. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

Evzai şöyle demiştir: Ali (radiyallahu anh) ile Osman (radiyallahu anh)'ın sevgisi ancak mü'min kişinin kalbinde bir araya gelir. Cenab-ı Allah, bir kavim için şer murad ederse onlara, tartışma ve mücadele kapısını açar. İlim ve amel kapısını onlara kapar. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

İmam Evzai şöyle der: “İlim, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ashabından gelen şeylerdir. Bundan başkası ilim değildir.” (İbn Abdilberr, Camiu Beyani'l-İlm, 2/36; İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, cilt 10, Hicretin Yüzelliyedinci Senesi, İmam Evzai'nin Biyografisi)

İmam el-Evzai şöyle der: Bid'at çıktığında ilim ehli onu inkar etmezse gün gelir bu bid'at Sünnet diye bilinir. (Hatib el-Bağdadi, Şerefu Ashabi'l-Hadis)

İmam Evzai imanın artıp eksildiğini söyler: Ukbe bin Alkame şöyle der: Evzai'ye, iman hakkında sordum: Artar mı? Dedi ki: Evet, dağlar gibi olana değin (artar)!. Dedim ki: Eksilir mi? Dedi ki: Evet, ondan hiçbir şey kalmayınca ya değin (eksilir)! (el-Lalika'i, Şerh Usul el-İ'tikad Ehlu's-Sünne, 5/959, #1740)

“İman sözle; iman ve söz, ancak amelle; iman, söz ve amel de, ancak Sünnet'e uymak amacıyla yapılmışsa gerçekleşmiş olur.” (İbni Zeyd el-Hanbeli, Mehasinu'l-Mesai fi Menakibi'l-İmam Ebi Amr el-Evzai, 68)

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Evzai şöyle de demiştir: “İman, söz ve ameldir; artar, eksilir veya dil ile ikrar kalp ile tasdik, azalarla ameldir, hayır işlemekle artar; işlememek veya yasaklanmış şeyleri yapmakla eksilir.” (Ebu Ubeyd Kasım bin Sellam el-Herevi, Kitabu'l-İman, 72-74)

Abdu'r-Rezzak es-Sanani derki: Aralarında; Ma'mer, el-Evzai, es-Sevri, el-Velid ibni Muhammed el-Kureyşi, Yezid ibni es-Saib, Hammad ibni Seleme, Hammad ibni Zeyd, Süfyan ibni Uyeyne, Şu'ayb ibni Harb, Veki ibni Cerrah, Malik ibni Enes, İbni Ebi Leyla, İsmail ibni Ayyaş, el-Velid ibni Müslim ve onlardan başka ismini saymadığım 70 civarında şeyhle tanıştım hepsi şöyle diyordu: İman; söz ve ameldir, artar ve eksilir. (el-Lalika'i, Şerh Usul el-İ'tikad Ehlu's-Sünne, 5/958, #1737)

İbni Receb derki: Ehli Hadis'den meşhur imamlar derki: İman; söz, amel ve niyyettir, ve amellerin hepsi imana dahildir. Şafii buna sahabe ve tabiinin icmainı hikaye etti. Selef, amelleri imandan çıkarana şiddetli itiraz ettiler. İtiraz edenlerden ve sonradan çıkarılmış sözdür diyenlerden: Sa'id bin Cübeyr, Meymun bin Mihran, Katade, Eyyup es-Sahtiyani, İbrahim en-Nehai, Zühri, Yahya bin ebi Kesir ve başkaları. Sevri dedi ki: Bu sonradan ortaya çıkarılmış bir görüştür. Evzai dedi ki: Selef iman ile ameli ayırmıyordu. Ömer bin Abdu'l-Aziz şehir ahalisine şöyle yazdı: İman: Farzlar ve hükümlerdir, kim onları tamamlarsa imanı tamamlamıştır, kim tamamlamamışsa, imanı tamamlamamıştır. (İbni Receb, Cami el-Ulum ve'l-Hikem)

İmam Evzai'ye birisi mektup yazarak veya ilim meclisine katılarak imanda istisna konusunda “sen gerçek mümin misin?” şeklinde soru sorduğunda, o, böyle bir soru sormanın bid'at, bu konuda konuşmanın ise öncekilerin(selef) herhangi bir açıklama yapmaması ve dinen de böyle bir şeyle sorumlu tutulmamamız dolayısıyla boş bir tartışma olduğu şeklinde cevap verir ve şöyle der:

"Böyle bir soru sormak bid'at, bu konuda konuşmak ise, bizden öncekilerin herhangi bir açıklama yapmaması ve dinen de böyle bir şeyle sorumlu tutulmamamız sebebiyle boş bir tartışmadır. Sen gerçekten mü'min misin? sorusuna gelince, eğer ben iman üzereysem, gerçekten mü'minim, şeklinde kendim için şahitlikte bulunmayı terketmem bana hiçbir zarar vermez. Aynı şekilde eğer iman üzere değilsem, gerçekten mü'minim demem de bana fayda vermez. Bu konuda Sünnet ne diyorsa onu yap. Dinde ince eleyip sık dokumaya çalışma, çünkü ilimdeki derinleşmeden farklıdır. İlimde derinleşenler bile, ilimde yetersiz kaldığı yerde: Rabbimiz katından inen herşeye iman ettik dediler." (Ahmed ibni Hanbel, Kitabu'l-İman; Acurri, Şeria, 142)

Muhammed bin Yusuf el-Feryabi, Evzai'den aktarıyor: "Abdullah bin Ali bana sordu:

İMAM EVZAI'NİN AKİDESİ

Hilafet, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in bize olan vasiyeti değil miydi? Ali (radiyallahu anh) Sıffin'de bunun için savaştı mı? Ben de: Eğer Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in bir vasiyeti olsaydı, Ali (radiyallahu anh) iki hakeme boyun eğmez, onların hükmünü kabul etmezdi! dedim. Abdullah başını eğdi. (Ebu Nu'aym, Hilyetu'l-Evliya, 6/135)

İmam Evzai'nin sıfatlar hususundaki yaklaşımı, sıfatlarla ilgili ayetleri ve hadisleri tevil ve teşbih etmeksizin olduğu gibi kabul eden selefin görüşüyle örtüşmektedir. İmam Evzai, Allah (celle celaluhu)'nun kitabında zikretmediği, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in hadislerinde belirtmediği ayrıntılara girmeksizin iman ve tasdik etmenin gerekliliğine, bu konudaki müteşabih ayetleri tevil etmenin faydasının olmadığına, insan aklının yüce zatın hakikatini idrakten aciz olduğuna bundan dolayı nassları zahirine bağlı kalarak, tevilsiz ve tartışmasız kabul etmek gerektiğine inanıyordu.

Sıfatlar hakkında kendine sorulduğunda selefin takip ettiği çizgiyi takip ederek şöyle demiştir: “Onları nasslarda sabit olduğu/geldiği gibi kabul ediniz. Çünkü Allahu Teala, “...hiçbir şey ona benzemez. O, herşeyi hakkıyla işiten ve görendir!..” (Şu’ra 42/11) buyurmuştur” diyerek cevap vermiştir. (Zehebi, Siyer, 7/121; Zehebi, el-Uluv li'l-Aliyyi'l-Azim, #123; Tezkire, 1/179-180; İbni Teymiyye, Mecmua el-Fetava, 5/39)

Yine İmam Evzai, Allah'ın arşa istivası ve sıfatları konusunda sünnette gelene olduğu gibi iman ettiklerini belirtmiştir. (Zehebi, Tezkire, 1/180; İbni Teymiyye, Mecmua el-Fetava, 5/39)

Ebu Abdullah el-Hakim, Evzai'den şöyle dediğini rivayet etmektedir: Bizler şöyle derdik: Şüphesiz Aziz ve Celil olan Allah, arşının üstündedir. Biz, Sünnet'de O'nun sıfatlarına dair gelmiş buyruklara da iman ederiz. (Beyhaki, el-Esma ve's-Sıfat, 408; İbni Teymiyye, el-Akidetu'l-Hameviyye, 431; İbni Teymiyye, Mecmuatu'r-Resail el-Kubra; İbni Kayyim, İctimau'l-Cuyuşi'l-İslamiyye, 43; Zehebi, el-Uluv li'l-Aliyyi'l-Azim, #121)

Ebu İshak es-Salebi rivayetle dedi ki: Evzai'ye Yüce Allah'ın: Sonra arşa istiva etti buyruğu hakkında soru sorulunca şu cevabı Verdi: O, kendi nitelendirdiği gibi arşı üzerindedir. (Zehebi, el-Uluv li'l-Aliyyi'l-Azim, #122)